

Moderne amazones

Hoe verover je een plaats en bewijs je je waarde als vrouw, hoe ga je om met de vooroordelen en mogelijk zelfs discriminatie en pesterij? Met die vragen begon ik aan het boek van Johan Kroes, een prijswinnende speechschrijver die onder andere voor voormalig minister van Defensie Jeanine Hennis Plasschaert toespraken schreef en daarin verhalen van bijzondere vrouwen in uniform vervlocht.

DOOR PETER-PAUL DE WAAL

Die verhalen heeft hij nu deels gebundeld in *Vrouwen in de frontlinie*. In de geschiedenis waren het mannelijke veroveraars die tot de verbeelding spraken, maar er waren in vroeger tijden ook voorbeelden van vrouwelijke krijgers. Denk aan de krijgshaftige Amazones, de Brits-Keltische koningin Boudica die het tegen de Romeinen opnam en niet te vergeten Jeanne d'Arc, die bepaald niet terugdeinsden om zich in het

★★★★★

JOHAN KROES, *VROUWEN IN DE FRONTLINIE. VAN TWEDE WERELDOORLOG TOT CORONACRISIS*, UITGEVERIJ LUX, 240 PAGINA'S (€ 21,95)

strijdgewoel te werven. In de Tweede Wereldoorlog vochten vrouwen aan de Sovjet-kant aan het front en meer recent bewijzen vrouwen zich in het Israëliëse leger of bij de Koerdische Peshmerga. Voorbeelden te over zou men zeggen, die aantonen dat vrouwen niet de breekbare schepsels zijn die ze in de westerse beeldvorming lang geweest zijn. Niettemin hebben vrouwen in Nederland decennialang hun uiterste best moeten

doen om een plek te veroveren in de Nederlandse krijgsmacht. Na een weifelende start vanaf 1944 zijn vrouwen aan een gestage opmars begonnen en nemen inmiddels een belangrijke plek in binnen de Nederlandse krijgsmacht. En niet alleen in traditionele, verzorgende rollen. Vrouwen vliegen in Apache-gevechtshelikopters, varen op fregatten en onderzeeboten, rijden in pantservoertuigen, naast mannen in de frontlinie.

Het boek verrast in aangename zin. Kroes stapt niet in de valkuil om vrouwen in militaire dienst als underdogs te beschrijven, maar toont ze in hun kracht. De vrouwen die in de naoorlogse jaren onder de wapenen gingen, hadden bijvoorbeeld al bewezen hun 'mannetje te staan' in het verzet, zoals Francien de Zeeuw, die later bij de MARVA, de vrouwenafdeling van de Koninklijke Marine diende. Het was uiteraard niet altijd eenvoudig. Annelies Wijkmans, die als luitenant-kolonel vertrouwenspersoon voor vrouwen bij de Koninklijke Landmacht en Marechaussee was, liep tegen nogal wat mannelijke onwetendheid op en heeft moeten knokken om seksuele intimidatie op de agenda te krijgen en zwangerschapsverlof en kinderopvang voor vrouwelijke militairen te realiseren.

Maar het doorbreken van dergelijke barrières is niet wat om voorrang in de portretten vraagt. Integendeel, in elk verhaal valt te lezen

BIRGIT DE ROIJ

hoe vrouwen operationeel het verschil kunnen maken. Bedenk bijvoorbeeld hoe mannelijke soldaten beperkt zijn in hun rol als veiligheidstroepen in traditionele samenlevingen als in Afghanistan, waar je als man een vrouw niet kunt fouilleren zonder zware consequenties. Het Britse wereldrijk heeft zich om die reden de woede van de Afghanen op de hals gehaald en bakzeil gehaald. In hoog tempo portretteert Kroes vijftig vrouwen en hun ervaringen in korte hoofdstukken. Door het grote aantal portretten zijn ze helaas wat summier en missen ze diepgang, maar dat is inherent aan de opzet van het boek.

Wie nog mocht twijfelen of vrouwen zich in de voorste linies kunnen handhaven, wijs ik graag op het verhaal van sergeant b.d. Jaaike Brandsma, die in 2007 tijdens een sociale patrouille in Uruzgan zwaargewond raakt – en meemaakt hoe haar pelotonscommandant dodelijk gewond raakt. Haar benen moesten in Utrecht geamputeerd worden. Jaaike gaat niet bij de pakken neerzitten, maar helpt andere militairen omgaan met invaliditeit en revalidatie en speelt een belangrijke rol bij de organisatie van The Invictus Games. In mijn tijd (lichting '88-4) zouden de mannen in diepe eerbied zeggen: 'Wat een bikkel!' Ik hoop dat alle mannelijke militairen dat ook zullen zeggen na lezing van de portretten in dit boek.